

מדוע יש להתנגד לתכניות לימוד ייחודיות לחרדים?

1. **תכנית שהחלה כחריג זמני ומצומצם עומדת להפוך לקבועה ונרחבת.** תכנית החומש הראשונה של מל"ג הצהירה שלימודים בהפרדה מגזרית ומגדרית אינם תואמים את עקרונות ההשכלה הגבוהה וכן זכויות יסוד, ולכן הם יהיו מוגבלים בזמן, פתוחים רק לחרדים לפי הגדרה נוקשה וצרה, ומוגבלים לתואר הראשון. טיוטות התוכנית לחומש השני, שיעמדו בקרוב לאישור המל"ג, זונחות כליל את הזמניות והאפולוגטיות על ההתפשרויות הערכיות והאקדמיות, ומסודות מסלול השכלה גבוהה חדש במדינת ישראל ללא הגבלת זמן, פתוח כמעט לכל, לתואר ראשון ושני.
2. **התכנית מנוגדת לרוח ההשכלה הגבוהה.** תכנית ההשכלה האקדמית לחרדים גובשה תוך ויתור על ערכים מהותיים של האקדמיה. ות"ת ומל"ג הצהירו אמנם שהפרדה מגזרית ומגדרית זרה ללימודים אקדמיים, מנוגדת למהותם ופוגעת בשוויון. אבל החריג הוצדק כאמצעי זמני לאור מטרותיו החשובות. התכנית הוגדרה כניסוי והוטלו סייגים כמו הגבלת הניסוי ללימודי תואר ראשון בלבד, ולסטודנטים חרדים במובהק, ללא פשרות. הניסוי לא צלח, הן לפי תוצאותיו החלשות והן לפי עדויות מרצים על פשרות קשות בתכנים וברמה, אבל המסגרות כבר זוכות לחיים משל עצמן ומתקדמות הלאה.
3. **ות"ת מל"ג משתפות פעולה עם הזנחה רבת שנים של החרדים.** למרות שברור לכולם שללא לימודי ליבה התוכניות האקדמיות לחרדים לא ישיגו את מטרותן, המל"ג ויתרה על כל דרישה בעניין מהממשלה או מההנהגה החרדית. היא התנדבה לקבוע ויתורים רבים על עקרונות אקדמאיים כדי להגדיל מספרים. בפרט, לא ברור מדוע לא נבחר פתרון חלופי, של ניתוב החרדים למוסדות להכשרה מקצועית. השכלה גבוהה איננה שם נרדף להשכלה למבוגרים.
4. **אימוץ התכנית יאיץ את הפיכת ההפרדה המגדרית לנורמה בתחומי חיים אחרים בישראל.** מיסוד דפוסי הפרדה קיצוניים, לפיהם למשל אין לצפות מאדם חרדי ללמוד מאישה, ויש להנגיש עבורו לימודים נפרדים לא רק במכינה, ואפילו לא רק זמנית בתואר הראשון, אלא לכל אורך לימודיו – משדר מסר שזוהי צורת ההתאמות הלגיטימית והחיונית לאדם החרדי שיוצא למסגרות חילוניות. היא צפויה לעבור למקומות העבודה, לצבא, ולמרחבים ציבוריים בכלל. התכנית המוצעת לחומש השני היא הוכחה שההבטחה שהפרדה תהיה אמצעי זמני וחריג הכרחי לקבוצה חברתית מובחנת היתה הבטחה כוזבת. כטבען של הפרדות, הן תמיד דוחפות להתרחב.
5. **התכנית יוצרת אפליית מרצות.** בניגוד להצהרת המל"ג ברוב המרכזים נמנע ממרצות ללמד גברים חרדיים, מה שמוביל לפגיעה בשוויון ההעסקה בין נשים וגברים – פגיעה שעליה מתחילות להגיע עדויות ממרצות, מסגל זוטר, ומועמדות לסגל האקדמי.

6. **רמת התוכניות המופרדות נמוכה.** גם דו"ח מלאך וגם ועדות האיכות של המל"ג עמדו על הרמה הנמוכה של רבות מהתכניות. אין זה מקרה שהצעת ההחלטה ממליצה לסגור חלק מהן. אלו שנפתחו וייפתחו תחתן יהיו גם הן ברמה נמוכה. הסיבות לכך ברורות:
- א. קשה מאד לקחת קבוצה שלמה עם **רקע חסר** וללמד אותה ברמה הרגילה של מוסד הבית. ישנה התפשרות ברמת ההרצאות והפעילויות.
 - ב. **הסגל שנשלח למח"רים אינו הסגל הבכיר והמנוסה.**
 - ג. קיימת **צנזורה חיצונית או עצמית** על תכנים.
 - ד. **השירותים האקדמיים** (ספריות, מעבדות) הם ברמה נמוכה או חסרים.
7. **התוצאה הסופית: זו אינה אקדמיה.** המסגרות שהוקמו אינן מתפקדות כמוסדות להשכלה גבוהה שמטרתם להרבות ידע, אלא **כבתי ספר מקצועיים למבוגרים.**
8. **שוק העבודה** מפגין חוסר אמון בבוגרי התכניות הנפרדות.
9. **אחוזי הנשירה מבהילים** (למעלה מ 50% נשירה אצל הגברים).
10. **עלות ההפרדה עצומה.** היא גבוהה מסך התוספת של האוצר ואוכלת גם בהעברות הרגילות של ות"ת עבור כל סטודנט. במקום שהכסף יושקע בסיוע כלכלי ואקדמי ישיר לסטודנט החרדי שמעוניין בהשכלה, רובו מושקע בתחזוק יקר של ההפרדה המגזרית והמגדרית.
11. **נפרדים אינם שווים.** למרות הבטחות מל"ג מזה שנים, המלגות והתמיכות לנשים נמוכות משמעותית מאלה שזמינות לגברים. מקצועות הלימוד הפתוחים לנשים אינם זהים לאלה הפתוחים לגברים. מל"ג אינה רואה בכך בעיה.
12. **לא כך עושים ניסוי.** ות"ת-מל"ג נכנסו באופן וולונטרי לניסוי מסוכן ללא כל בדיקה רצינית של הנכונות לשילוב. מעולם לא נערכה בדיקה כדי לראות מה היה קורה אם אלטרנטיבת ההפרדה לא הייתה קיימת והתקציבים היו מושקעים בסיוע כלכלי ואקדמי מוגבר לשילוב החרדים במוסדות הרגילים. למעשה, הניסיון המוקדם, של מענה לצרכי האוכלוסיה החרדית דרך האוניברסיטה הפתוחה היה מוצלח.
13. **האמירה שחרדים לא יבואו בלי הפרדה היא אמירה לא מבוססת.** כמו בתחומים אחרים בישראל, החרדים אפילו לא דרשו, הם מקבלים מות"ת/מל"ג את התנאים שאנשיו מניחים שהם חיוניים, מבלי לבדוק זאת באופן ממשי. המערכת מנתבת אותם להפרדה. אפילו במצב הנוכחי שליש מהגברים מעוניינים בלמידה במסגרות המשלבות.
14. **התנהלות התכנית עד כה מוכיחה שהיא מקיימת את עקרון המדרון החלקלק ולכן סביר שהמצב עוד יחמיר.** תכנית לחומש השני קיצונית מקודמתה. על אנשי ות"ת-מל"ג מופעל לחץ רב. כדאי לעצור ולקיים חשיבה אמיתית ואמיצה בשלב הזה. עקרון המדרון החלקלק מדאיג במיוחד לנוכח הכוונה לפתוח כיתות מופרדות בקמפוסים, והפגיעה במרחב הציבורי שצפויה להגיע בעקבותיה.